

Evaluering av arbeidet mot mobbing i fådeltskolen

(Bildet viser ikke en av skolene i undersøkelsen)

Muligheter og hindringer i forbindelse med implementeringen av et nasjonalt program mot mobbing i fådelte skoler (kortversjon)

Oddbjørn Knutsen

Pris kr. 60,-
ISBN 978-82-7569-171-0
ISSN 1501-6889

2008, nr. 2

Om Fredrikke Tønder Olsen (1856-1931)

Fredrikke Tønder Olsen ble født på handelsstedet Kopardal, beliggende i nåværende Dønna kommune. Det berettes at Fredrikke tidlig viste sin begavelse gjennom stor interesse for tegning, malerkunst og litteratur. Hva angår det siste leste hun allerede som ung jente "Amtmannens døtre".

Kildene forteller at Fredrikke levde et fascinerende og spennende liv til tross for sine handikap som svaksynt og tunghørt. Hun måtte avbryte sin karriere som gravørlærling fordi synet sviktet. Fredrikke hadde som motto: "Er du halt, er du lam, har du vilje kjem du fram." Fredrikke Tønder Olsen skaffet seg agentur som forsikringsagent, og var faktisk den første nordiske, kvinnelige forsikringsagent. Fredrikke ble kjent som en dyktig agent som gjorde et utmerket arbeid, men etter 7 år måtte hun slutte siden synet sviktet helt.

Fredrikke oppdaget fort behovet for visergutter, og startet Norges første viserguttbyrå. Hun var kjent som en dyktig og framtidsrettet bedriftsleder, der hun viste stor omsorg for sine ansatte. Blant annet innførte hun som den første bedrift i Norge vinterferie for sine ansatte.

Samtidig var hun ei aktiv kvinnesakskvinne. Hun stilte gratis leseværelse for kvinner, inspirerte dem til utdanning og hjalp dem med litteratur. Blant hennes andre meritter i kvinnesaken kan nevnes at hun opprettet et legat på kr. 30 000,- for kvinner; var æresmedlem i kvinnesaksforeningen i mange år; var med på å starte kvinnesaksbladet "Norges kvinder" som hun senere regelmessig støttet økonomisk.

Etter sin død ble hun hedret av Norges fremste kvinnesakskvinner. Blant annet er det reist en bauta over henne på Vår Frelses Gravlund i Oslo. Fredrikke Tønder Olsen regnes som ei særpreget og aktiv kvinne, viljesterk, målbevisst, opptatt av rettferdighet og likhet mellom kjønnene.

Svein Laumann

FORORD

Dette arbeidet har omfattet ei evaluering av iverksettingen og gjennomføringen av Program Zero, som er et nasjonalt program mot mobbing i grunnskolen, ved til sammen 9 fådelte skoler.

For å kunne nå flest mulige lesere, mente jeg at det var viktig å utarbeide en kortversjon av samlet rapport. her har jeg i hovedsak tatt med bakgrunn for valg av tema og temaets relevans, en kort presentasjon av evalueringsmodell og metoder for datainnsamling, samt ei oppsummering av resultatene.

Jeg vil særlig rette en takk til de informantene som jeg har intervjuet og til de som har fylt ut spørreskjemaet, for at de ville bruke av sin tid til å gi meg innblikk i sine erfaringer og opplevelser med programmet. Dette er nyttig kunnskap for de som utarbeider slike programmer. I tillegg er dette et viktig bidrag for å bedre kunne forstå hva som må gjøres for å sikre de gode innovasjonsprosessene, når utviklingsarbeid planlegges og iverksettes. I tillegg har informantene bidratt til viktig kunnskap om fådeltskolen, og som blir et viktig supplement til kunnskapsbasen om denne type skoler.

En særlig takk også til professor Jarle Sjøvoll for meget god veiledning i forhold til den kvalitative undersøkelsen, og til høgskolelektor Ole Johan Ulriksen for hjelpa med intervjuguiden når denne skulle prøves ut, vurderes og justeres, og for å med et kritisk blikk har lest i gjennom og kommentert den samlede rapporten.

De feil og mangler som måtte fremkomme, til tross for alle gode bidrag, står fullt og helt for undertegnede regning.

Nesna, den 26. februar 2008

Oddbjørn Knutsen

INNHold

1	INNLEDNING	4
1.1	Bakgrunn for valg av tema	4
1.2	Temaets aktualitet og relevans	5
1.3	Egen rolle	7
1.4	Problemstilling	8
1.5	Målsettinger med evalueringen	9
1.6	Formidling og nytteverdi utover selve rapporten	10
2	EVALUERINGSMODELL	11
2.1	Kontekstuelle forhold (context)	13
2.2	Organisatoriske forhold (input)	13
2.3	Forhold knyttet til prosesser i arbeidet (process)	14
3	METODER FOR DATAINNSAMLING	16
3.1	Kvalitativt intervju	16
3.2	Kvantitativ spørreskjemaundersøkelse	16
4	FORHOLD SOM KAN HA GITT MULIGHETER FOR IMPLEMENTERING	17
4.1	Forhold som kom fram i den kvalitative undersøkelsen	17
4.2	Forhold som kom fram i den kvantitative undersøkelsen	18
5	FORHOLD SOM KAN HA HINDRET IMPLEMENTERINGEN	20
5.1	Forhold som kom fram i den kvalitative undersøkelsen	20
5.2	Forhold som kom fram i den kvantitative undersøkelsen	21
6	SAMMENLIGNING AV RESULTATENE FRA BEGGE UNDERSØKELSENE	23
6.1	Sammenfallende resultater	23
6.2	Motsetninger i resultatene	24
6.3	Ulike resultater	24
6.3.1	Kvalitativ undersøkelse	24
6.3.2	Kvantitativ undersøkelse	25
7	OPPSUMMERING	27
	LITTERATURLISTE	28

1 INNLEDNING

1.1 *Bakgrunn for valg av tema*

Våren 2003 satte Senter for atferdsforskning (SAF) i gang sitt program mot mobbing, med Læringscenteret som oppdragsgiver. Program Zero er en "revitalisering" av et program mot mobbing, som SAF gjennomførte i 1996/1997, og er rettet mot grunnskoler. Engasjement og forpliktelse i hele skolesystemet, der det skal være null-toleranse overfor mobbing, er kjernepunkter i programmet. I forbindelse med gjennomføringen av programmet, skal skolene bygge opp egen kompetanse og arbeide med holdninger. De skal også utvikle gode rutiner og sette i gang konkrete tiltak, der målsettingen er at alle elevene skal oppleve skolen som et trygt sted å være (SAF 2003).

En skole er vanligvis organisert på ulike nivåer og i ulike systemer. Skolen med ledelsen, lærerne, elevene, øvrige ansatte og foreldrene, utgjør disse nivåene. Program Zero forutsetter at alle aktørene på de ulike nivåene som hører til systemet, må involveres i arbeidet. Dermed kan en si at programmet er blitt systemgjennomgripende. For å kunne vurdere og avgjøre eventuelle modifiseringer og forbedringer av et slikt program mot mobbing, er det viktig å skaffe seg kunnskaper om hvordan programmet fungerer i praksis ute i skolen.

Program Zero ble skoleåret 2003/2004, gjennomført ved til sammen 12 grunnskoler, fordelt på to kommuner i regionen. Disse utgjorde både store byskoler og udelte-/fådelte skoler. Jeg og en kollega ved høgskolen, har utgjort den faglige støtten overfor disse skolene, og overfor kommunenivået i de to deltakerkommunene. Siden denne faglige støttefunksjonen har omfattet både kursing, seminarer og veiledning, kom vi nært innpå aktørene ved de enkelte skolene. Denne nærheten gjorde det mulig for oss å kunne registrere enkelte responser og reaksjoner hos aktørene, både i forhold til iverksettingen av programmet og i forhold til prosesser underveis i arbeidet. Men det er ikke sikkert at våre egne registreringer, og våre tolkninger av disse, stemmer overens med den virkeligheten aktørene selv har opplevd. Synspunkter og formidlede erfaringer fra aktørene selv, vil kunne bidra til økt forståelse og nye kunnskaper, når det gjelder iverksetting og gjennomføring av slike programmer i skolen.

I følge Melheim (1998) har det ikke vært gjennomført mange sentralt initierte utviklingsprogrammer i de fådelte skolene. Utviklingsarbeid som har vært gjennomført, har i hovedsak vært beregnet for store skoler. Derfor var det interessant å undersøke nærmere hvordan iverksettingen og gjennomføringen av Program Zero, har fungert ved fådelte deltakerskoler

På bakgrunn av dette valgte jeg følgende tema for arbeidet: ”Evaluering av arbeidet mot mobbing i fådeltskolen”. Jeg fokuserte her spesielt på hvilke forhold som kunne gi muligheter for eller hindre iverksettingen og gjennomføringen av Program Zero ved 9 ulike fådelte skoler.

1.2 Temaets aktualitet og relevans

Mobbing og trakassering ser ut til å foregå på de fleste arenaer, der mennesker ferdes og samhandler. Det ser også ut til at mobbing opptrer i alle aldersgrupper. Undersøkelser gjennomført i barnehager i Bergen og i Sveits, viser at det ble registrert både direkte og indirekte mobbing blant barna (Alsaker 1997). Den registrerte direkte mobbingen kunne deles inn i tre kategorier. Den første kategorien omfattet fysisk vold gjennom slag, kloring m.v. Den andre kategorien omfattet verbal mobbing, latterliggjøring og erting på grunn av utseendet o.s.v. Den tredje kategorien ble betegnet som en blanding av ødeleggelse av ting som tilhører offeret, å gjemme bort eiendeler til offeret og handlinger som er preget av tvang og formynderi. Den indirekte mobbingen omfattet utestengning og avvisning.

Mobbing ser ut til å ha økt i omfang i grunnskolen. En landsdekkende undersøkelse gjennomført av Senter for adferdsforskning i 2001, viste en økning av mobbing på 70 prosent fra 1995 til 2001. (Senter for adferdsforskning 2003). Dette omfattet i hovedsak de som plager andre, eller som plages ukentlig. Resultatene viser også at ca 5-10 prosent av elevene i grunnskolen plages ukentlig eller oftere. Nye undersøkelser viser imidlertid at omfanget av mobbing er redusert (Tikkanen og Junge 2004). Dette gjelder særlig blant gutter, og skyldes trolig den massive satsningen mot mobbing. Situasjon er nå blitt den at ca 5 % av elevene på barneskolen mobbes ukentlig eller oftere, mens ca 4-5 % av elevene i ungdomsskolen mobbes ukentlig eller oftere. Ca 3% av elevene i videregående skole mobbes ukentlig eller oftere

Når det gjelder mobbing blant voksne, viser forskning fra Storbritannia at 1,4 prosent ble mobbet daglig eller ukentlig på egen arbeidsplass (Rigby 2002). Andre undersøkelser viser enda høyere tall. Som eksempler kan jeg her nevne undersøkelser gjennomført av Hoel og Cooper fra 2000, som viste at 8 prosent av engelske arbeidstakere ble mobbet på arbeidsplassen (Ibid 2002). Undersøkelser gjennomført av gjennomført av Rayner i 1998, viste at 14 prosent av arbeidstakerne ble mobbet på egen arbeidsplass i løpet av en periode på 6 måneder (Ibid 2002).

Det er identifisert ulike typer mobbing, i de undersøkelsene som er gjennomført på forskjellige arbeidsplasser i Storbritannia. Jeg kan her eksempelvis nevne offentlig ydmykelse av den enkeltes yrkesstatus og profesjon, beskyldninger om manglende effektivitet og erting. Det er også identifisert isolering gjennom utelatelse av viktig informasjon, og hindring av muligheter for kurs og kompetanseutvikling. I tillegg forekommer det krav om urealistiske frister for gjennomføring av viktig arbeid som genererer overtid, samtidig som en blir unødvendig avbrutt i arbeidet. Jeg kan også nevne mangel på stabilitet og realisme når det gjelder mål for virksomheten, samt det å bli fratatt arbeidsoppgaver og ansvar. Undersøkelsene viser også at ledelsen og såkalte "supervisors" står for 74,7 prosent av mobbingen, mens 36,7 prosent av mobberne er arbeidskolleger.

Det kan føre til alvorlige konsekvenser for den det gjelder, å bli systematisk plaget av andre gjennom lang tid. Tidligere mobbeoffer har i den senere tid stått fram i media, og fortalt om sine opplevelser som mobbeoffer i skolen. Disse har også fortalt om hva mobbinga har gjort med dem, og hvilke vansker de sliter med i ettertid. Å kunne arbeide mot mobbing i grunnskolen, der innsatsen rettes mot avdekking av mobbing og problemløsning, men også forebygging av mobbing, vil derfor ha stor betydning for elevene senere i livet.

Omfanget av mobbing i norsk skole har fått sentrale myndigheter til å reagere. Endringer i opplæringsloven gjeldende fra 1. april 2003, gir elevene rett til å oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Skolen er forpliktet til å iverksette tiltak når mobbing meldes og er oppdaget. I tillegg har regjeringen tatt initiativ til et Manifest mot mobbing, der samarbeidspartene forplikter seg til å arbeide aktivt mot mobbing blant barn og ungdom. I tillegg gis det støtte til Olweus-programmet og Program Zero som er to nasjonale forskningsbaserte programmer mot

mobbing i skolen. Disse to programmene mot mobbing blir nå gjennomført over store deler av landet ved både store urbane skoler, og ved små fådelte grendeskoler.

Programmer og prosjekter som initieres sentralt, har ofte ikke tatt høyde for de spesielle forholdene i små skolekretser (Melheim 1998). Utviklingsarbeid som har vært gjennomført i fådelte skoler, har i hovedsak vært beregnet for store skoler. Dette har ført til at de som har fått ansvaret for å gjennomføre slike programmer ved fådelte skoler, ofte må gjøre lokale tilpasninger. Etter mitt syn kan dette øke faren for å komme ut av kurs i forhold til målsettinger, arbeidsmåter og strategier som ligger i programplanene. Det vil derfor være viktig å få erfaringer med hvordan sentralt initierte programmer implementeres ved små fådelte skoler, for å få identifisert faktorer som både kan fremme, og eventuelt hemme gjennomføringen.

Jeg utgjorde sammen med en kollega, den faglige støtten til Program Zero overfor deltakerskolene. Disse besto av 12 grunnskoler fordelt på to kommuner. Av disse skolene var ni fådelte grendeskoler fordelt på øyer og fastland, mens to var store urbane barneskoler og den siste ei stor urban ungdomsskole. Den faglige støtten innebar ansvar for innholdet i kurs- og seminarer, samt direkte veiledning overfor skolene.

Våre erfaringer støtter Melheim`s syn på at sentralt initierte programmer må tilpasses fådelte skoler. Vi har vært nødt til å foreta spesielle tilpasninger av både tidsplanen for programmet, og organisatoriske tilpasninger av hensyn til geografiske og kommunikasjonsmessige hensyn. Dette har imidlertid vært gjort i dialog med Senter for adferdsforskning, og med skoleledelsen på kommunenivået. Men dette har vært tilpasninger ut i fra vårt ståsted som faglig støtte i programmet, og ikke i forhold til hvordan aktørene selv kan ha opplevd selve programgjennomføringen ved den enkelte skolen. Før undersøkelsen ble gjennomført, visste vi ikke så veldig mye om hvilke erfaringer, tanker og synspunkter den enkelte deltaker hadde, i forbindelse med iverksettingen og gjennomføringen av arbeidet med Program Zero.

1.3 Egen rolle

Jeg utgjorde en del av den faglige støtten i Program Zero. Dette gjaldt også overfor de skolene der jeg gjennomførte undersøkelsen. Siden jeg blant annet skulle ta del i løsningen av

praktiske problemer sammen med aktørene ved denne skolen, lå det et betydelig element av aksjonsforskning og innovasjon i prosjektet mitt. Dette innebar at både min hjelp som faglig støtte, og min forskning foregikk parallelt. Jeg hadde således en rolle i forhold til det innovative perspektivet. Dette aktualiserte et viktig spørsmål: Kunne jeg gjennomføre ei evaluering av iverksettingen og gjennomføringen av et program, når jeg samtidig deltok i programmet som faglig støtte? Min vurdering var at dette skulle kunne kombineres. Mitt fokus i evalueringen var rettet mot kontekst, input og prosesser, og ikke mot selve resultatene av programmet (graden av måloppnåelse). Dette tror jeg kom i mindre konflikt med kravet om objektivitet, enn om jeg skulle ha evaluert resultatene. I tillegg fantr jeg støtte for dette synet hos Holme og Solvang (1991), som mener at en kan kombinere forskning og konkret rådgivning overfor den gruppa forskningen er rettet mot. Jeg hadde imidlertid ikke noe primæransvar for de tiltakene som ble iverksatt.

1.4 Problemstilling

Mitt prosjekt var en problemidentifiserende undersøkelse på organisasjons-/institusjons- og individnivå. For å kunne synliggjøre hva som har skjedd, foretok jeg derfor en analyse av implementeringen av Program Zero og hvordan samarbeidet har vært på - og mellom - ulike nivå.

Siden dette var ei evaluering av noe mindre omfang, var det viktig med ei avgrensning. Avgrensningen oppfattet i hovedsak utvalget. Samtidig ønsket jeg at denne undersøkelsen skulle kunne bidra til å øke kunnskapen og forståelsen for hvilke muligheter, men også hvilke hindringer, som påvirker gjennomføringen av et slikt program ved små fådelte grendeskoler.

Dette dannet grunnlaget for følgende problemstilling:

Hvilke forhold kan ha gitt muligheter for eller hindret iverksettingen og gjennomføringen av et nasjonalt program mot mobbing i fådelte skoler?

Jeg ville med denne undersøkelsen prøve å finne ut av denne problemstillinga gjennom å stille følgende fire delspørsmål:

Hvilken oppfatning har aktørene av hva som er mobbing?

Hvordan oppfatter og forstår aktørene målsettingene for programmet, og hvor relevante mener de at disse er i forhold til behovet ved skolene?

Hvordan har aktørene på ulike nivåer opplevd organiseringen av programmet?

Hvordan har aktørene på ulike nivåer opplevd oppstarten, og det som har skjedd videre i arbeidet med programmet?

De svarene jeg fikk på disse spørsmålene dannet grunnlag for å kunne vurdere hvilke forhold som kan ha fremmet eller eventuelt hemmet iverksettinga og gjennomføringen av Program Zero. Problemstillingen med de fire delspørsmålene gir retning, og dannet basis for utviklingen av en kunnskapsbase med en evalueringsmodell, avklaring av utvalg og datainnsamlingsmetoder, samt de konklusjonene som eventuelt kunne trekkes ut i fra resultatet..

1.5 Målsettinger med evalueringen

Hensikten med ei evaluering av implementeringen av Program Zero, var å kartlegge, problematisere og bevisstgjøre forhold ved planleggingen, iverksettingen og gjennomføringen av programmet. Her ønsket jeg å rette oppmerksomheten mot implementeringen av programmet, for å øke forståelsen for hvilke forutsetninger, muligheter og hindringer som kan være knyttet til gjennomføringen. Dersom en skal kunne få klargjort virkningene av programmet, må resultatene relateres til prosessene underveis. Å se nærmere på det jeg vil kalle for indre vilkår i programgjennomføringen, ble derfor viktig i denne undersøkelsen. Dette omfatter sammenhengene mellom målsettinger og virkemidler i tiltakene (prosesser og ”prosessresultater”). Det jeg vil kalle ytre vilkår handler derimot om i hvilken grad tiltakene som iverksettes oppfyller målsettingene med programmet (programresultater). Da vil målsettingen med undersøkelsen være å beskrive og analysere i hvilken grad utforming, organisering og strategier i programmet framstår som realistiske i forhold til å kunne nå programmålene – altså selve implementeringen (iverksettingen og gjennomføringen).

1.6 Formidling og nytteverdi utover selve rapporten

Undersøkelsen vil kunne være et viktig bidrag for å utvikle kunnskaper om implementering av denne typen programmer. Dette tror jeg kan ha overføringsverdi til andre lignende tiltak. I tillegg representerer undersøkelsen et forskningsarbeid der fådeltskolen er i fokus. Arbeidet ville derfor kunne skaffe til veie ny generell kunnskap om fådeltskolen, og spesiell kunnskap om viktige forutsetninger for utviklingsarbeid i små fådelte skoler. Resultatene vil også kunne danne grunnlag for videre forskning og utviklingsarbeid i fådeltskolen, og som vil være basert på nye problemstillinger og spørsmål som kanskje kan genereres ut i fra de oppsummeringene som vil kunne trekkes.

2 EVALUERINGSMODELL

Program Zero har til hensikt å skape endringer på ulike nivå, slik at arbeidet mot mobbing befestes som varige ordninger ved deltakerskolene. For å kunne forstå hvilke handlingsmuligheter som finnes ved skolene, foretok jeg en analyse av hvordan aktørene på ulike nivåer samarbeidet, for å kunne gjennomføre programmet. Det var derfor viktig å kunne definere objektive strukturer av betingelser og forhold, relatert til skolenes måte å oppfylle målene i programmet på. Utformingen av programmet omfatter tiltak og forbedringer ved deltakerskolene. Dette skal igjen føre til kontinuitet i arbeidet mot mobbing ved skolene, og gir samtidig retning til utviklingsprosessen i programmet. Prinsippet i Program Zero om at hele skolemiljøet skal delta i programmet, innebærer mange aktører. Skolelederne har en sentral rolle, fordi de har ansvaret for organiseringen og gjennomføringen av programmet ved sin skole (Senter for adferdsforskning 2003).

Problemstillingen har utledet fire delspørsmål. Disse delspørsmålene ble deretter knyttet til overordnede evalueringskategorier.

I prosjektet ønsket jeg å se nærmere på iverksettingen og gjennomføringen av Program Zero i fådelte skoler. Som ei avgrensning rettet jeg hovedfokus mot kontekst, input og prosesser. Dermed var det menneskene (aktørene) som deltok i programmet, som ble de viktigste informantene. Sentralt i dette arbeidet var å få tak i hvilke oppfatninger de hadde om gjennomføringen, organiseringen av arbeidet og relasjonene mellom dem. Begreper som holdninger og verdier, samspill og samhandling, forståelse og prosesser, er typiske kvalitative begreper. For meg ble det derfor naturlig å velge en kvalitativ tilnærming, for å få tak i slike data. Da ville jeg kunne avdekke hvilke forutsetninger som ligger i aktørenes oppfatninger, og felles forståelse av de ulike oppgavene i programmet. I tillegg ble det viktig å få vite hvilket innhold de har gitt seg selv og programgjennomføringen, og i hvilken grad dette samsvarer med målene i selve programmet.

For å se sammenhenger mellom kategoriene (variablene), og for å kunne sammenlikne erfaringene fra flere ulike deltakerskoler, ville en kvantitativ tilnærming være relevant.

Evalueringen av implementeringen av Program Zero, hadde hovedfokus mot implementeringsanalyse. Jeg ønsket primært å kunne få tak i kunnskaper om hvilke betingelser som har vært til stede i forbindelse med implementeringen av programmet. Her ble det sentralt å kunne identifisere forhold som hadde gitt muligheter for implementeringen, men også forhold som kan ha hindret denne. Et viktig mål var da å kunne forklare hvorfor det gikk som det gikk, og gi kunnskap som kan utvikle vår forståelse av det som skjer i endringsprosessen (Sjøvoll 2003). For å klargjøre min forståelse av evalueringsarbeidet, utarbeidet jeg en modell som viser variabelområdene og de ulike nivåene som er involvert. Jeg vil her fortløpende presentere evalueringsmodellen, evalueringskategorier og de ulike nivåene. Disse evalueringskategoriene er utgangspunktet for valg av metode for datainnsamlingen, og danner basis for analysen av de innsamlede data.

Program Zero har til hensikt å skape endringer på ulike nivåer, slik at arbeidet mot mobbing befestes som varige ordninger ved deltakerskolene. For å kunne forstå hvilke handlingsmuligheter som finnes ved skolene, vil jeg foreta en analyse av hvordan aktørene på ulike nivåer samarbeider, for å kunne gjennomføre programmet. Derfor blir det viktig å kunne identifisere objektive strukturer av betingelser og forhold, relatert til skolenes måte å oppfylle programmålene på. Utformingen og organiseringen av programmet, omfatter tiltak og forbedringer ved deltakerskolene i programåret. Dette skal kunne føre til kontinuitet i arbeidet mot mobbing ved disse skolene, og gir retning til utviklingsprosessen.

Målsettingen om å kunne finne ut hvilke forhold som kan ha gitt muligheter for eller hindret iverksettingen og gjennomføringen av Program Zero, danner grunnlaget for mine valg av kategorier og tilnæringsmåter. For å klargjøre min forståelse av evalueringsarbeidet, har jeg tatt utgangspunkt i Stufflebeams (2000) ”CIPP-modell” (context, input, process, product), og i Bronfenbrenners økologiske modell (Evenshaug og Hallen 1993). Siden det var iverksettingen og gjennomføringen som var i fokus for evalueringen, har jeg utelatt ”product” (resultat). Oppsummert omfatter evalueringen kontekst, input og prosessene på ulike nivåer (det økologiske perspektivet), og at disse prosessene relateres til den virkeligheten disse nivåene befinner seg i.

2.1 Kontekstuelle forhold (context)

De to første delspørsmålene var:

Hvilken oppfatning har aktørene av hva som er mobbing?

Hvordan oppfatter og forstår aktørene målsettingene for programmet, og hvor relevante mener de at disse er i forhold til behovet ved skolen?

Disse delspørsmålene er knyttet til evalueringskategorien ”kontekst”. Jeg mener at endring og utvikling må forstås som en interaksjon mellom aktørene, der verdier prøves ut gjennom en gjensidig utviklings- og tilpasningsprosess. I slike prosesser vil en også kunne se at maktkamper utspilles (Dalin 1994). Tydeliggjøring av verdi- og maktkonstellasjoner på de ulike nivåene, er en forutsetning for å få til et samarbeid (Dahlberg og Lenz Taguchi 1994). Handlinger og dynamikken i det sosiale feltet, samt den foreliggende evnen til å kunne løse felles oppgaver, kan forklares ut i fra kulturperspektivet, og forståelsen av hvordan skolene selv definerer situasjoner og velger ut relevante svar. I en slik kontekstsammenheng inngår ulike behov og motiver. Jeg kan derfor anta at oppfatningene av hva som er mobbing, og målene for Program Zero, representerer ulikt innhold for de forskjellige nivåene som er involvert. Dette vil så kunne påvirke den enkeltes forestilling om hvordan oppgavene skal utføres. Kontekst mener jeg også omfatter i hvilken grad aktørene mener det er nødvendig å gjennomføre et program mot mobbing ved egen skole, og hvilke behov skolen har. Dette vil trolig bygge på ulike verdier og prioriteringer, som vil kunne påvirke ideologiske forestillinger hos aktørene om hvilke oppgaver som er viktigst i programmet. Evalueringen må derfor etter min mening, speile aktørenes forestillinger om hva slags plass handlingsplanen mot mobbing og dens innhold skal ha ved skolen, og hva slags nytte den skal ha. Det vil derfor være viktig å kunne avklare hva aktørene ønsket skulle komme ut av programmet.

2.2 Organisatoriske forhold (input)

Det tredje delspørsmålet var:

Hvordan har aktørene på ulike nivåer opplevd organiseringen av programmet?

Dette delspørsmålet er knyttet til evalueringskategorien ”input”. Etter min mening kan Program Zero sies å representere et ytre krav om endring i deltakerskolene som organisasjon. Jeg har valgt å definere ”organisasjon” som en rasjonell koordinering av flere aktørers aktiviteter, for å kunne nå de bestemte målene for programmet. Dette kan gjøres gjennom fordeling av arbeidet, og fordeling av forskjellige funksjoner på ulike nivå. I følge Schein (1990) forutsetter dette en tydelig ansvarsavklaring. Oppgavene kan løses på forskjellige måter. Jeg mener vi må analysere de strukturelle og ressursmessige tilretteleggingene, for å kunne forstå rammene for hvilke handlingsmuligheter som ligger i den sosiale settingen. Dette støttes av Bourdieu og Waquant (1995), som påpeker viktigheten av å definere de objektive strukturene av omstendigheter og betingelser som gjelder for organisasjonen, og som griper inn i måten systemet utfyller sin rolle på. Derfor må fokuset settes på organiseringen av programmet, der ledelse og struktur er aktuelle momenter. Det vil i denne sammenhengen være viktig å finne ut hvilke administrative strategier som er tatt i bruk, for å kunne nå målene for programmet. I tillegg vil det være viktig å få informasjon om tilretteleggingen for beslutningsprosesser på ulike nivåer, og rammebetingelser som økonomi, tid og menneskelige ressurser.

2.3 Forhold knyttet til prosesser i arbeidet (process)

Det fjerde delspørsmålet var:

Hvordan har aktørene på ulike nivåer opplevd oppstarten, og det som har skjedd videre i arbeidet med programmet?

Dette delspørsmålet er knyttet til evalueringskategorien ”prosess”. I følge Hargreaves (1996) er de mest vellykkede organisasjonene, de som kjennetegnes av kreativitet, tilpasningsevne og fleksibilitet. I tillegg kommer evne til å gripe muligheter, samarbeidsevne og det å ha ei positiv innstilling til problemløsning. I evalueringen vil jeg knytte samordning og integrering av de ulike oppgavene, til aktørenes motivasjon og evne til nytenkning gjennom samspill og felles forståelse. I denne prosessen mener jeg at det skjer en motivering og en oppbygging av en beredskap for handlinger, som er i samsvar med målene i Program Zero. Her vil kreativitet og innsats hos aktørene, ligge der de skal iverksette endringene i programåret. Dette vil bli synliggjort gjennom planleggingsarbeid, samarbeid og valg av arbeidsmåter. I denne

sammenhengen blir det etter min mening, også viktig å finne ut hvordan de ulike aktørene definerer egne roller, og sitt ansvar i gjennomføringen av programmet. utfordringer og motivasjonen hos aktørene for å gjennomføre programmet, blir viktig å få avklart. I tillegg vil jeg forsøke å få informasjon om hvordan aktørene vurderer viktigheten av dette arbeidet, og om det er preget av nytenkning og frivillighet. Et viktig spørsmål her vil være om aktørene ser at skolens tradisjon er i endring, basert på erfaringene fra arbeidet.

3 METODER FOR DATAINNSAMLING

3.1 *Kvalitativt intervju*

Hovedmålet for undersøkelsen var å prøve å finne ut hvilke forhold som kan ha gitt muligheter for eller eventuelt hindret, implementeringen av Program Zero i fådelte skoler. Implementeringen har jeg definert som iverksettingen og gjennomføringen av programmet. Dette er en case-studie der intervju er benyttet som metode, og en spørreskjemaundersøkelse. I case-studiet er det et relativt begrenset antall informanter på de ulike nivåene, som har gitt meg innsyn i sine opplevelser av arbeidet med programmet. Derfor vil jeg være varsom med å trekke for bastante konklusjoner av intervjuundersøkelsen, men kan i stedet utforme antakelser som ikke alene kan danne grunnlag for generaliseringer

3.2 *Kvantitativ spørreskjemaundersøkelse*

Spørreskjemaundersøkelsen omfattet deltakerne i ressursgruppene ved alle de øvrige 8 deltakerskolene i kommunen, og der variablene i stor grad speilet intervjuguiden og hovedkategoriene i intervjuundersøkelsen. En sammenlikning av resultatene mellom case-studiet og spørreskjemaundersøkelsen, vil kunne danne grunnlag for å vurdere generaliseringsfaktoren av de resultatene som foreligger.

4 FORHOLD SOM KAN HA GITT MULIGHETER FOR IMPLEMENTERING

Jeg vil først ta for meg forhold som kom fram i den kvalitative undersøkelsen (case-studiet). Deretter vil jeg ta for meg forhold som kom fram i den kvantitative undersøkelsen (spørreskjemaundersøkelsen).

4.1 Forhold som kom fram i den kvalitative undersøkelsen

Skolen hadde erfaring med arbeid mot mobbing allerede før Program Zero ble iverksatt. Dette har trolig ført til en klar bevissthet om viktigheten av å arbeide mot mobbing, blant alle voksne ved skolen og blant elevene. Denne bevisstheten har utgjort et godt grunnlag for å kunne lykkes med programmet. Selv om det ble uttrykt en del skepsis blant lærerne omkring bruken av prosenttall med så pass lite elevtall i elevundersøkelsen om mobbing før programstarten, var det ingen som egentlig tvilte på at elever ved skolen ble mobbet. Dette gjorde at de fleste som ble intervjuet, oppfattet programmet som relevant i forhold til de behovene skolen hadde ved oppstarten av programmet, og at de hadde forventninger til det arbeidet de var kommet i gang med. Dette gjaldt spesielt økt fokus på forebyggende arbeid, at alle er blitt mer oppmerksomme, at en skal utvikle gode melderutiner for elevene og at handlingsplanen sikrer riktige prosedyrer for problemløsning når mobbing avdekkes.

Kommunenivået satset mye på å få programmet til å skulle lykkes, gjennom tilrettelegging i forhold til å sikre økonomiske rammer og til fellessamlingene. I tillegg ble det etablert en nær og god kommunikasjon opp mot den faglige støtten. Dette gjorde det mulig for de eksterne veilederne i programmet (faglig støtte) å møte skolelederne i rektormøter, der felles utfordringer, problemstillinger og strategier i arbeidet kunne tas opp og drøftes. Disse møtene ga også muligheter for kollegaveiledning, og det å kunne få tilbakemeldinger på egne følelser i forhold til utfordringer og eventuelt vanskeligheter som oppsto i forbindelse med arbeidet ved den enkelte skolen. Det var også en stor fordel at de eksterne veilederne kunne opptre i par. Dette sikret god tilpasning og utvikling av veiledningsarbeidet, gjennom at de to fagpersonene kunne drøfte og reflektere både faglige problemstillinger og opplevelser i praksisfeltet.

Fleksibiliteten, den positive innstillingen, god informasjon, tilgangen på materiell og hjelpsomheten fra Senter for atferdsforskning (SAF), har vært til stor hjelp for både kommunenivået og for faglig støtte. Det har vært gitt aksept fra SAF for at en har vært nødt til å gjennomføre dels betydelige tilpasninger, fordi kommunen har en meget desentralisert skolestruktur med stor geografisk spredning og lange avstander mellom skolekretsene. I programåret var ca 56 % av deltakerskolene fådelt øyskoler. Selv om programmet i seg selv gir muligheter for lokale løsninger, var det behov for å også tilpasse tidspunktene for milepælene i selve programplanen.

Arbeidet i ressursgruppa har gått meget bra. Dette har vært sikret gjennom en klar og tydelig ledelse fra rektor, og at hverdagen har vært tilrettelagt slik at gruppa fikk muligheter for å arbeide med programmet. Elevrepresentantene har vært svært motiverte og har gjort en stor innsats, både i ressursgruppa og blant de andre elevene.

4.2 Forhold som kom fram i den kvantitative undersøkelsen

Resultatene viser at rektorene og foreldrene har en bra forståelse av hva mobbing er, men de ser ut til å mangle maktmotivet når de definerer begrepet. Halvparten av elevene har en noenlunde bra definering.

Det er høyt eierforhold hos rektorene. De har ledet ressursgruppene, og det høye eierforholdet har trolig medført godt motiverte rektorer som har vært aktive ledere av arbeidet med programmet ved skolene. Rektorene har hatt store forventninger til programmet, og de har også opplevd sin egen rolle som klar og tydelig. De har i tillegg opplevd at de har bidratt og vært nyttige i arbeidet.

Elevene ser ut til å ha tro på at arbeidet med programmet vil være nyttig og at det vil ha betydning for skolen. De oppga også å ha lært mye om mobbing.

Rektorene og lærerne har opplevd at målene for programmet har vært drøftet og diskutert, og de ga uttrykk for at målene for programmet har vært godt synlig i arbeidet.

Alle informantgruppene har hatt gode muligheter for å delta på felles kurssamlinger som er knyttet til programmet. De oppga også å ha lært mye om samarbeid.

Flesteparten av rektorene, lærerne og elevene mente at Program Zero passer for skolen sin.

5 FORHOLD SOM KAN HA HINDRET IMPLEMENTERINGEN

Her vil jeg først ta for meg forhold som kom fram i den kvalitative undersøkelsen (case-studiet). Deretter vil jeg ta for meg forhold som kom fram i den kvantitative undersøkelsen (spørreskjemaundersøkelsen).

5.1 Forhold som kom fram i den kvalitative undersøkelsen

Det ser ut til å ha vært lite eller ingen forutgående diskusjoner og prosesser ved skolen, før det ble bestemt at skolen skulle delta i Program Zero. Lærerkollegiet, elevene og foreldrene har ikke vært med på å utforme noen plan for arbeidet med programmet ved skolen. I tillegg opplever flere av informantene at Program Zero er mer tilpasset større skoler enn ei lita fådeltskole. Dette skyldes kanskje at det har vært for mye fokus på strukturen i forhold til prosessene. Konsekvensene er da blitt at motivasjonen for arbeidet og eierforholdet til programmet ikke har vært til stede hos alle i tilstrekkelig grad. Arbeidet har i første rekke har ligget hos deltakerne i ressursgruppa, og programmet er således blitt for lite systemgjennomgripende. Det ser også ut til å ha vært gitt lite informasjon om arbeidet som har foregått i ressursgruppa. Både lærerkollegiet, elevrådet og foreldregruppa er blitt for lite involverte i arbeidet. Flere av lærerne oppga at det har vært lite, eller ingen felles drøftinger av målene for programmet. Det kan derfor stilles spørsmål ved i hvilken grad alle ved skolen kjenner til innholdet i Program Zero, selv om det var mange som deltok i felleskurset for alle.

Skolen har i for stor grad vært overlatt til seg selv etter fellessamlingene. Det har vært for liten kontakt mellom alle på skolen og faglig støtte, og mellom skolen og kommunenivået. Det er i hovedsak rektor som har hatt kontakt med faglig støtte. Unntaket var skolebesøkene våren 2004 i forbindelse med handlingsplanarbeidet. Dermed har skolen kanskje manglet den direkte faglige oppfølgingen som skal sikre at den gode innovasjonsprosessen holdes i gang. Det ble også lagt ned for lite arbeid for å sikre et godt grunnlag for en god innovasjonsprosess. Dette kan skyldes at programmet har ei relativt kort tidsramme.

Undersøkelsen viser at aktørene på alle nivå, har noe ufullstendig kunnskap av hva som er mobbing. Det kan også stilles spørsmål ved om det er tilstrekkelig kunnskap om innovasjon og utviklingsarbeid hos de som har hatt det operative ansvaret for å drive programmet lokalt. Dette aktualiserer spørsmålet om det ble gitt for lite teoretisk skoleing for å kunne gi alle en tilstrekkelig kunnskapsbase for arbeidet med programmet. Dersom programmet hadde vart over to skoleår, kunne en ha brukt mer tid på innledende kompetansebygging. I tillegg kunne faglig støtte ha deltatt aktivt sammen med de andre på den enkelte skolen. Dette kunne ha vært direkte veiledning i forhold til arbeidet med målene for programmet, oppfølging av det som ble presentert på fellessamlingene og for å være med på å skape et godt grunnlag for innovasjonsprosessen.

I en kommune med slik geografisk spredning mellom skolekretsene, lå det til rette for bruk av en utstrakt bruk av IKT i arbeidet med programmet. Men databruken har i hovedsak vært for å gi informasjon ut til den enkelte skolen om samlinger og utsending av forelesningskompendier. Skolene ser ut til å ha varierende kompetanse på IKT-området, og det har dels vært noen uklarheter omkring e-postadresser m.v. Men det er ingen tvil om at en aktiv bruk av IKT med særlig fokus på prosessveiledning, ville både ha vært rasjonelt og ville ha gitt skolen god tilgang på faglig støtte ved behov. Det ble gjort forsøk fra faglig støtte sin side på å kunne bruke IKT som et aktivt hjelpemiddel i veiledningsarbeidet, men en lyktes ikke med dette i særlig grad. Programmet burde kanskje derfor ha lagt inn forutsetninger på dette området i programplanen.

5.2 Forhold som kom fram i den kvantitative undersøkelsen

Alle informantgruppene hadde noe ufullstendig definering av hva mobbing egentlig er, siden maktmotivet ikke ble nevnt av noen. Foreldrene og elevene ga uttrykk for at de hadde lite eierforhold til programmet. Hos lærerne var eierforholdet moderat. Det var også moderate forventninger til programmet hos lærerne og elevene, og mindre forventninger til programmet hos foreldrene.

De fleste foreldrene og halvparten av elevene, mente at målene for programmet hadde vært lite synlig i arbeidet. Både elevene og foreldrene mente at målene for programmet hadde vært

lite drøftet og diskutert. Elevene har opplevd å bare være noe eller lite til nytte i arbeidet med programmet.

De fleste av informantgruppene mente at det i moderat eller i mindre grad hadde vært lagt til rette for arbeidet med programmet ved sine skoler.

De fleste lærerne og elevene mente at programledelsen har vært moderat eller lite synlig i arbeidet med programmet. Det er mulig at disse informantgruppene har vært usikker på hvem som har vært den egentlige programledelsen ved skolen.

Rektorene og lærerne har opplevd store krav i forbindelse med arbeidet. De mener også å ha lært lite om mobbing.

Mange rektorer og de fleste av foreldrene mener at Program Zero ikke passer for sin skole.

6 SAMMENLIGNING AV RESULTATENE FRA BEGGE UNDERSØKELSENE

6.1 Sammenfallende resultater

Her vil jeg sammenligne resultatene fra begge undersøkelsene, og jeg mener at resultater som går igjen i begge undersøkelsene vil innebære en relativt høy generaliseringsfaktor i forhold til de data som er relevante i denne sammenheng.

I begge undersøkelsene kom det fram at elevene ga uttrykk for at det var viktig å arbeide mot mobbing i skolen, og at programgjennomføringen ville ha betydning for skolen. I tillegg kom det fram at elevene var motiverte for å kunne arbeide med programmet.

Det kom også fram i begge undersøkelsene at alle informantgruppene har hatt gode muligheter for å kunne delta i fellessamlingene, og at det har vært lagt godt til rette for dette. I begge undersøkelsene kom det fram at rektorene har utøvet en aktiv ledelse av programgjennomføringa på den enkelte skolen.

Det kom også fram i begge undersøkelsene at arbeidet internt i ressursgruppene (arbeidsgruppene) har gått bra.

Begge undersøkelsene avdekket at aktørene på alle nivåer hadde noe ufullstendig kunnskap om hva mobbing egentlig er.

I begge undersøkelsene kom det også fram at flere av informantgruppene hadde lite eierforhold til programmet.

Det kom også fram i begge undersøkelsene at mange av informantene opplevde at programmet ikke passer for sin skole. I den kvalitative undersøkelsen presiseres dette nærmere, gjennom at flere av informantene ga uttrykk for at de opplevde at programmet var mer tilpasset store skoler enn ei lita fådelt skole.

6.2 Motsetninger i resultatene

Flere informantgrupper, og da særlig elever og foreldre, ga uttrykk for at målene for programmet hadde vært for lite drøftet i fellesskap. Litt paradoksalt kan det imidlertid synes å være at den kvantitative undersøkelsen viste at rektorene og lærerne allikevel har opplevd at målene har vært drøftet og diskutert. Det er derfor nærliggende å tenke at mulige årsaksforhold kan ligge i mangel på systemgjennomgripende prosesser, og i mangelfull felles informasjon.

I den kvalitative undersøkelsen kom det fram at det har vært tilrettelagt slik at ressursgruppa (arbeidsgruppa) fikk muligheter for å kunne arbeide med programmet. I den kvantitative undersøkelsen oppga informantene derimot at det i moderat eller i mindre grad hadde vært lagt til rette for arbeidet ved deres skoler.

I den kvalitative undersøkelsen oppga informantene at de har opplevd en klar og tydelig ledelse fra rektors side. Men i den kvantitative undersøkelsen mente de fleste lærerne og elevene at programledelsen hadde vært moderat eller lite synlig i arbeidet med programmet. Imidlertid kan det tenkes at en med ”programledelse” like gjerne kunne ha ment faglig støtte. Men dette kom ikke tydelig fram i resultatet fra spørreskjemaundersøkelsen.

6.3 Ulike resultater

De ulike resultatene har nok trolig sammenheng med de ulike tilnærmingene, siden kvalitative undersøkelser og kvantitative undersøkelser i hovedsak gir ulike data i forhold til bredde og dybde. Med utgangspunkt i dette, vil jeg her belyse resultater som bare kom fram i den kvalitative undersøkelsen og resultater som bare kom fram i den kvantitative undersøkelsen.

6.3.1 Kvalitativ undersøkelse

I den kvalitative undersøkelsen kom det fram at lærerne var skeptiske til bruken av prosenttall, når det var så pass få elever med i elevundersøkelsen før oppstarten av programmet. Data om enkeltelever ville da kunne slå alt for mye ut rent statistisk.

I denne undersøkelsen uttrykte informantene spesielt sterkt fokus på forebyggende arbeid, at alle må bli mer oppmerksomme i forhold til mobbing, og at det utvikles gode melderutiner for elevene. Dette settes i sammenheng med handlingsplanen som skal sikre at de riktige rutinene blir fulgt i forbindelse med problemløsning, når mobbing er avdekket.

Informasjon om den gode hjelpen og støtten fra Senter for atferdsforskning kom tydelig fram i den kvalitative undersøkelsen. Det kom også fram at det hadde vært gitt aksept fra Senter for atferdsforskning på nødvendigheten av lokale tilpasninger av arbeidet med programmet.

I denne undersøkelsen kom det også fram at elevrepresentantene i ressursgruppa (arbeidsgruppa) hadde vært svært motiverte, og at de hadde gjort en stor innsats både i ressursgruppa og blant de andre elevene ved skolen.

Et annet forhold som kom fram i den kvalitative undersøkelsen, var at skolen i for stor grad hadde vært overlatt til seg selv i arbeidet med programmet etter fellessamlingene og programstarten. Her nevnes spesielt for liten kontakt mellom faglig støtte og alle på skolen, og at det i hovedsak har vært rektor som hadde kontakt.

Informasjonen fra informantene viser også at det ble lagt ned for lite arbeid for å sikre den gode innovasjonsprosessen.

Bruk av IKT har i hovedsak omfattet utsendelse av informasjon og dokumenter. Men IKT har ikke vært benyttet i forbindelse med prosessveiledning. I tillegg kom det fram at det var en del uklarheter når det gjelder e-postadresser til enkelte av skolene.

6.3.2 Kvantitativ undersøkelse

I den kvantitative undersøkelsen kom det fram at særlig rektorene har hatt høyt eierforhold til programmet. Rektorene har opplevd sin rolle i programmet som klar og tydelig. De oppga også at de har opplevd at de har bidratt og at de har vært nyttige i arbeidet.

Det kom også fram at alle informantgruppene har lært mye om samarbeid.

Den kvantitative undersøkelsen viste også at rektorene og lærerne har opplevd store krav i forbindelse med arbeidet med programmet.

I den kvantitative undersøkelsen kom det også fram at rektorene og lærerne mener de har lært lite om mobbing.

7 OPPSUMMERING

Undersøkelsen viser at det er forhold som både kan ha gitt muligheter for, men også forhold som kan ha hindret implementeringen av Program Zero i de fådelte skolene som deltok i programmet.

Synet på viktigheten av å arbeide mot mobbing i skolen, og at programmet ville ha betydning for egen skole er et sentralt punkt. At elevene også var motiverte for arbeidet, skapte et positivt arbeidsklima ved skolene. God tilrettelegging for å kunne delta i fellessamlinger er en annen faktor som trolig har virket positivt inn. Den aktive ledelsen fra rektorenes side har også vært viktig.

Selv om det ble gjennomført felleskurs om mobbing, kom det fram at aktørene hadde noe ufullstendig kunnskap om hva mobbing egentlig er. Flere av informantgruppene ser ut til å ha hatt lite eierforhold til programmet. Dette skyldes nok i hovedsak mangel på drøftinger og diskusjoner før skolene ble meldt på programmet, og som kunne ha sikret den gode innovasjonsprosessen. Mange informantgrupper opplevde også at programmet var mer egnet for større skoler enn for små fådelte skoler.

Jeg håper at denne undersøkelsen kan være et nyttig bidrag til kunnskapsbasen om fådelte skoler. Dette vil i særlig grad gjelde i forhold til implementering av programmer mot mobbing ved fådelte skoler spesielt, men også i forhold til skoleutvikling generelt. I denne sammenhengen vil jeg trekke fram det som undersøkelsen har vist, at sikring av gode innovasjonsprosesser er svært viktig. God planlegging, eierforhold overfor utviklingsarbeidet, og motivasjon for å gjøre arbeidet hos aktørene på alle nivå, utgjør viktige forutsetninger for å kunne lykkes med å nå utviklingsmålene. Etter min mening bør disse forutsetningene ha status som grunnleggende og tydelige rammebetingelser i programplanene, når omfattende utviklingsarbeid som for eksempel nasjonale programmer mot mobbing i skolen eller andre skoleutviklingsprogrammer planlegges.

LITTERATURLISTE

Alsaker, Françoise D (1997):

Hva vet vi om mobbing i barnehagen? S. 27-38. I: Pettersen, Reidar J (red) (1997):
Mobbing i barnehagen. Oslo: Sæbu Forlag

Bourdieu, P og Waquant, L.J.D (1995):

Den kritiske ettertanke. Grunnlag for samfunnsanalyse.
Oslo: Det Norske Samlaget.

Dahlberg, G og Lenz Taguchi, H (1994):

Förskola och skola – om två skilda traditioner och om visionen om en möteplats.
Stockholm :HLS Förlag.

Dalin, P (1994):

Skoleutvikling. Teorier for forandring. Oslo: Universitetsforlaget A.S.

Evenshaug O. og Hallen D. (3.utgave, 4.opplag 1993):

Barne- og ungdomspsykologi. Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Hargreaves, A (1996):

Lærerarbeid og skolekultur – læreryrkets forandring i en postmoderne tidsalder.
Oslo: Ad Notam Gyldendal.

Holme, Idar Magne og Solvang, Bernt Krohn (2. utgave 1991):

Metodevalg og metodebruk. Oslo: TANO A.S.

Melheim, Kristoffer (1998):

Arbeid i fådelt skule. Oslo: Det Norske Samlaget

Rigby, Ken (2002):

New Perspectives on Bullying.
London: Jessica Kingsley Publishers Ltd

SAF – elevundersøkelse (2003):

Om mobbing og trivsel i forbindelse med ZERO, våren 2003.

Stavanger: Senter for atferdsforskning

Schein, E (1990):

Organisasjons-, kultur- og ledelse. Er kulturendring mulig?

Oslo: Mercuri Libro Forlag A.S.

Senter for Adferdsforskning (2003):

Program Zero. Program mot mobbing. Informasjonshefte.

Stavanger: Senter for Adferdsforskning.

Sjøvoll, Jarle (2003):

Evalueringsforskning. Som intern og ekstern vurdering. Bodø: Høgskolen i Bodø.

Stufflebeam, Daniel L (2000):

The CIPP Model for Evaluation.

(s. 278-317) In: Stafflebeam, Madaus & Kellaghan (Ed) (2000):

Evaluation Models Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation

Second Edition. London: Kluwer Academic Publishers.

Tikkanen, T og Junge, A (2004):

Realisering av en visjon om et mobbefritt oppvekstmiljø for barn og unge. Sluttrapport.

Stavanger: Rogalandsforskning.

Oddbjørn Knutsen

Stilling

Førstelektor i pedagogikk og spesialpedagogikk

Fagprofil

Hovedfagseksamen og embetseksamen i spesialpedagogikk (Cand. Ed.)

Mastergrad i spesialpedagogikk (Master of Special Education)

Pedagogisk praksis

Adjunkt i grunnskolen i perioden 1984-1988

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) i perioden 1989-1996 som spesialpedagog, pedagogisk-psykologisk rådgiver og PPT-leder.

Høgskolelektor i pedagogikk og spesialpedagogikk ved Høgskolen i Nesna fra 1. september 1996. Førstelektor fra 1. desember 2006.

Har jevnlig hospitert som pedagogisk-psykologisk rådgiver ved PPT Ytre Helgeland siden høsten 2003.

Dekan ved Avdeling for profesjonsutdanning, Høgskolen i Nesna, valgperioden 2000-2003

Faglig støtte/veileder i forbindelse med gjennomføring av Program Zero, et nasjonalt program mot mobbing i grunnskolen utarbeidet av Senter for atferdsforskning, gjennomført ved 12 grunnskoler våren 2003 og skoleåret 2003-2004.

Større forsknings- og utviklingsarbeider

Prosjekt "Systemarbeid i klasserommet" .

Samarbeid med Senter for atferdsforskning og Programmet for Nord-Norge. 1991-1992.

Utvikling av ny arbeidsmodell for PPT Ytre Nord-Helgeland.

Utvikling av ny arbeidsmodell for PP-tjenesten i distriktskommuner. Modellen ble utarbeidet i 1992 og prøvd ut i perioden 1992-1994. En endelig arbeidsmodell ble vedtatt i 1995.

Modellen fikk betydning for organiseringen av spesialundervisningen i samarbeidskommunene Nesna, Lurøy, Rødøy og Træna, samt for det tverretatlige samarbeidet i disse kommunene. Utviklingsansvarlig: PPT-leder Oddbjørn Knutsen.

Utvikling av en modell for tverretatlig samarbeid og tverretatlige team i flere kommuner.

I samarbeid med helse- og sosialetaten i samarbeidskommunene hadde jeg i perioden 1992-1993 hovedansvar for å utvikle en modell for tverretatlig samarbeid. Dette var blant annet et resultat av den nye og samordnede modellen for den interkommunale PP-tjenesten, som jeg var leder for. Den nye modellen for tverretatlig samarbeid, som innebar etablering av tverretatlig team i kommunene (T-team), ble senere vedtatt politisk i samarbeidskommunene. Utviklingsansvarlig: PPT-leder Oddbjørn Knutsen. Et nært samarbeid med helse- og sosialetaten i samarbeidskommunene.

Utvikling av HMS/IK-system for pedagogisk-psykologiske tjenestekontor

Utviklingen av den spesielle delen for PPT-kontoret var basert på HMS/IK-systemene i samarbeidskommunene. Dette var et svært omfattende arbeid og ble fullført i 1992. HMS-dokumentene inneholder også virksomhetsplan for tjenesten.

Utviklingsansvarlig: PPT-leder Oddbjørn Knutsen.

Samlet plan for de flerårige lærerutdanningene ved Høgskolen i Nesna.

2000-2001. Utvikling og utprøving av samlet plan for de flerårige lærerutdanningene ved Høgskolen i Nesna. Ansvar for utviklingsarbeidet og for iverksetting av samlet plan: Dekan Oddbjørn Knutsen.

Ekstern evaluering av prosjekt "Skolen som grendesentrum" (155 sider)

Gjennomført sammen med høgskolelektor Anita Berg-Olsen. Et oppdrag fra Statens Utdanningskontor i Nordland. 1997-2001.

Nye lærerutdanninger etter innføringen av ny rammeplan for lærerutdanningene.

2002-2003. Prosjektleder: Dekan Oddbjørn Knutsen

Prosjekt DALU 2003-2008.

Her ble den nye deltids allmennlærerutdanninga utviklet som et eget prosjekt. Et nytt og viktig moment her var utvikling og innføring av "Opplæringsbok" for den enkelte studenten. Prosjektleder: Dekan Oddbjørn Knutsen.

Utvikling av en lese- og skriveprøve for videregående skole (KALS-testen)

Utvikling av og kursing i "KALS-testen" sammen med høgskolelektor/Cand.Ed. Kåre Ødegård: En prosessinitierende kartlegging av lese- og skriveferdighet som grunnlag for avhjelping av lese- og skrivevansker hos elever i 1. klasse i videregående skole. Testen ble prøvd ut i tidsrommet høsten 2002- våren 2005, og ble deretter justert og revidert sommeren 2005. Den ferdige testen ble gjennomført ved Vefsn landbruksskole og ved Kristen videregående skole i Nesna, høsten 2005. Dette omfattet i tillegg to kursdager for faglærere: Dag 1 - en gjennomgang av det teoretiske grunnlaget, delprøvene og elevskjemaene. Dag 2 - resultattolkning og tiltaksdrøfting.

Testen ble videreført ved begge overnevnte skoler fra høsten 2006.

Evaluering av arbeidet mot mobbing i 9 fådelte skoler. (127 sider)

Samlet rapport 2005. Skriftsserien nr. 65.

Målsettingen med undersøkelsen var å kartlegge, problematisere og bevisstgjøre forhold ved planleggingen, iverksettingen og gjennomføringen av programmet. Her ønsket jeg å rette oppmerksomheten mot implementeringen av programmet, for å øke forståelsen for hvilke forutsetninger, muligheter og hindringer som kan være knyttet til arbeidet med

gjennomføringen. Med grunnlag i disse målene ble hovedfokuset rettet mot kontekst, organisering og prosesser i arbeidet med programmet ved de utvalgte skolene.

Deltakelse i utvikling av Spesialpedagogisk Helgelandsnett.

Det spesialpedagogiske Helgelandsnett består av samarbeidspartnerne Logopedisk senter i Nordland, PPT for Vefsn-regionen, PPT Rana, PPT Ytre Helgeland, Sør-Helgeland PPT og Høgskolen i Nesna. Helgelandsnett ledes av PPT-lederne, senterleder for Logopedisk senter i Nordland og en kontaktperson for Høgskolen i Nesna (Oddbjørn Knutsen).

Målsettingen med virksomheten, er å videreutvikle det spesialpedagogiske samarbeidet på Helgeland. I tillegg skal partene bidra til å fremme og utnytte hverandres kompetanse i arbeidet med å utvikle et godt spesialpedagogisk støttesystem.

Arbeidet i Spesialpedagogisk Helgelandsnett har gitt betydelige resultater i form av felles prosjekter, nye studietilbud ved Høgskolen i Nesna og kompetanseheving hos medarbeiderne i nettet. Eksempler på vellykkede prosjekter er: "Prosjekt VOXNOR" og "MINOSO-prosjektet".

Mens jeg arbeidet som PPT-leder, hadde jeg i en periode koordineringsansvaret for Spesialpedagogisk Helgelandsnett.

Som dekan hadde jeg våren 2003 et særskilt ansvar for å utarbeide en samarbeidsavtale mellom partene i nettet.

I 2006 har jeg også hatt en sentral rolle i utarbeidelse av en ny samarbeidsavtale mellom partene. Den nye samarbeidsavtalen ble undertegnet den 20.10.2006.

FoU-publikasjoner (Frederikke)

Ekstern evaluering av prosjekt "Skolen som grendesentrum". (56 sider)
sammen med høgskolelektor Anita Berg-Olsen. Evalueringsrapport,
kortversjon: Frederikkeserien - organ for FoU-publikasjoner
Høgskolen i Nesna nr. 4/2001

Lærerutdannere i praksisfeltet. (33 sider)
Bidragsytere: Oddbjørn Knutsen (red), Anita Berg-Olsen, Anne Lise Wie og Bente Solbakken. I: Frederikkeserien - organ for FoU-publikasjoner
Høgskolen i Nesna nr. 7/2003.

Humanistisk eklektisme i spesialpedagogisk rådgivning. (24 sider)
I: Frederikkeserien - organ for FoU-publikasjoner
Høgskolen i Nesna nr. 1/2004

Mobbing i skolen. Årsaker, forekomst og tiltak. (35 sider)
I: Frederikkeserien - organ for FoU-publikasjoner
Høgskolen i Nesna nr. 1/2005

Samspillets betydning for den semantiske og fonologiske språkutviklingen i tidlige leveår. (48 sider)

I: Frederikkeserien – organ for FoU-publikasjoner.

Høgskolen i Nesna nr. 1/2006

Psykologisk subdeprivasjon hos barn i tidlige leveår, og konsekvenser for den semantiske og fonologiske språkutviklinga. (20 sider)

I: Frederikkeserien – organ for FoU-publikasjoner.

Høgskolen i Nesna nr. 6/2006

Hva viser småbarnsforskningen om barns sosiale utvikling i tidlige leveår?: en kritisk gjennomgang av psykoanalytiske, læringspsykologiske og tilknytningsteoretiske forklaringer. Fagartikkel (18 sider). I: Frederikkeserien- organ for FoU-publikasjoner.

Høgskolen i Nesna nr. 8/2007.

Fagtidsskriftet Spesialpedagogikk

Hva er mobbing?

I: Spesialpedagogikk nr. 4/2005.

Oslo: Utdanningsforbundet.

Evaluering av arbeidet mot mobbing i fådeltskolen.

I: Spesialpedagogikk nr. 01/2006.

Oslo: Utdanningsforbundet.

Fredrikke – Organ for FoU-publikasjoner – Høgskolen i Nesna

Fredrikke er en skriftserie for mindre omfangsrige rapporter, artikler o.a som produseres blant personalet ved Høgskolen i Nesna. Skriftserien er også åpen for arbeider fra høgskolens øvingslærere og studenter.

Hovedmålet for skriftserien er ekstern publisering av Høgskolen i Nesnas FoU-virksomhet. Høgskolen har ikke redaksjonelt ansvar for det faglige innholdet.

Redaksjon

Hovedbibliotekar

Trykk

Høgskolen i Nesna

Omslag

Grafisk design: Agnieszka B. Jarvoll

Trykk: Offset Nord, Bodø

Opplag

Etter behov

Adresse

Høgskolen i Nesna

8701 NESNA

Tlf.: 75 05 78 00 (sentralbord)

Fax: 75 05 79 00

E-postmottak: ninfo@hinesna.no

Oversikt utgivelser Fredrikke

Hefter kan bestilles hos Høgskolen i Nesna, 8700 Nesna, telefon 75 05 78 00

Nr.	Tittel/forfatter/utgitt	Pris
<u>2008/1</u>	Sammen om formidling : Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna fellesarrangementer under Forskningsdagene 2007, Mo i Rana / Ander-Trøndsdal, Kerstin m.fl (red.)	75,-
<u>2007/14</u>	ICT in educational context : exchanging knowledge between Czech, Norway and Poland / Siemieniecka-Gogolin, Dorota og Harald Nilsen	85,-
<u>2007/13</u>	Kids and Internett/Barn og internett : A Polish-Norwegian look at the digital world of kids/et polsk-norsk blikk på barn og unges digitale hverdag / Beata Godejord og Per Arne Godejord (red.)	175,-
<u>2007/12</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 25.-26.januar 2007 / Marius Meisfjord Jøsevold (red.)	75,-
<u>2007/11</u>	Når språk møter språk : om forholdet mellom morsmål og målspråk / Øyvind Jenssen	120,-
<u>2007/10</u>	Samspill med fokus på barneperspektivet : studentoppgaver fra studiet Småbarnspedagogikk 2006-2007 / Bjørg Andås Ohnstad (red.)	125,-
<u>2007/9</u>	Matematikk på ungdomstrinnet : med IKT og Cabri som verktøy / Harald Nilsen og Henning Bueie	45,-
<u>2007/8</u>	Hva viser småbarnsforskningen om barns sosiale utvikling i tidlige leveår? : en kritisk gjennomgang av psykoanalytiske, læringspsykologiske og tilknytningsteoretiske forklaringer / Oddbjørn Knutsen	55,-
<u>2007/7</u>	Lese og skrive og regne er gøy... : arbeid med begynneropplæring i lærerutdanningene ved Høgskolen i Nesna 2003-2007 / Anne-Lise Wie (red.)	160,-
<u>2007/6</u>	Dannelsesperspektivet i lese- og skriveopplæringen og ansvarsfordeling som grunnlag for videre utviklingsperspektiver / Elsa Løfsnæs	220,-
<u>2007/5</u>	Language learning - additional learning - learning environment - teachers's role : classroom studies in Czech Republic and Poland / Harald Nilsen	70,-
<u>2007/4</u>	På den åttende dag : en reise i en lærers erfaringer / Harald Nilsen	35,-
<u>2007/3</u>	The School Reform – 2006: Knowledge Promotion : a critical view Den norske skolereformen – 2006: Kunnskapsløftet : et kritisk blikk / Harald Nilsen	30,-
<u>2007/2</u>	Holocaust : rapport fra et dramaforløp med utgangspunkt i Joshua Sobols' skuespill "Ghetto" / Tor Helge Allern	200,-
<u>2007/1</u>	Curriculumtenkning innen TIMSS : metodeutvikling	120,-
<u>2006/11</u>	Forskjellighet og likeverdighet : en dekonstruktiv lesning av kunnskap og utdanning i den fådelt skolen / Anita Berg-Olsen	50,-
<u>2006/10</u>	Små skoler i små samfunn : å studere utdanning og læring i kontekst / Anita Berg-Olsen	50,-
<u>2006/9</u>	Bruk av Moodle som læringssystem og et sosialt samspill mellom studenter / Tom Erik Nordfonn Holteng og Laila Matberg	40,-
<u>2006/8</u>	Veiledning av nyutdannede lærere på Helgeland : nyutdannede lærere – halvfabrikata eller ferdigvare? / Knut Knutsen	100,-
<u>2006/7</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 26.-27.januar 2006 / Knut Berntsen (red.)	60,-
<u>2006/6</u>	Psykologisk subdeprivasjon hos barn i tidlige leveår og konsekvenser for den semantiske og fonologiske språkutviklingen / Oddbjørn Knutsen	50,-
<u>2006/5</u>	Phonetics : A Practical Course (cd-rom) / Patrick Murphy	100,-
<u>2006/4</u>	Barn og unges digitale hverdag : lærere og lærerstudenter diskuterer overgrepssproblematikk i digitale medier / Per Arne Godejord (red.)	250,-

<u>2006/3</u>	News og BitTorrent som verktøy for formidling av overgrepsmateriale : studentrapporter fra Prosjekt Gå inn i din tid, 1.år bachelor informatikk, HiNe / Per Arne Godejord (red.)	40,-
<u>2006/2</u>	Learning Management System og foreleserens opplevelse av jobbytelse / Laila Johansen Matberg og Tom Erik Nordfonn Holteng	50,-
<u>2006/1</u>	Samspillet betydning for den semantiske og fonologiske språkutviklingen i tidlige leveår / Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2005/11</u>	IKT-basert norskundervisning i utlandet / Ove Bergersen (red.)	85,-
<u>2005/10</u>	Drama Nettverk : rapport fra samling på Nesna 20. – 23. oktober 2004 / Anne Meek m.fl. (red.)	95,-
<u>2005/9</u>	Slik vi ser det : hva synes studenter om sin egen IKT-kompetanse etter avsluttet allmennlærerutdanning? / Laila J. Matberg og Per Arne Godejord (red.)	35,-
<u>2005/8</u>	Praksiskvalitet i allmennlærerutdanningen : en studie av adopsjonspraksis ved Høgskolen i Nesna / Kåre Johnsen	90,-
<u>2005/7</u>	Argumenter for og erfaringer med fysisk aktivitet i skolen hver dag : en analyse av et utvalg relevant litteratur og prosjekter i og utenfor Nordland / Vidar Hammer Brattli og Kolbjørn Hansen	55,-
<u>2005/6</u>	Praksisorientert lærerutdanning : presentasjon og evaluering av Dalu 2003 (rapport 1 og 2) / Hallstein Hegerholm	145,-
<u>2005/5</u>	Kjønnsrelatert mobbing i skolen : utfordringer for lærerprofesjonen / Arna Meisfjord	30,-
<u>2005/4</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet (2.utg) / Patrick Murphy	45,-
<u>2005/3</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 27.-28.januar 2005 / Knut Berntsen (red.)	60,-
<u>2005/2</u>	Norsk som minoritetsspråk – i historisk- og læringsperspektiv / Harald Nilsen (red.)	75,-
<u>2005/1</u>	Mobbing i skolen : årsaker, forekomst og tiltak / Oddbjørn Knutsen	55,-
<u>2004/13</u>	IKT skaper både variasjon og læring / Per Arne Godejord	30,-
<u>2004/12</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet / Patrick Murphy	45,-
<u>2004/11</u>	www.fruktkurven.no : systemering och utveckling av ett webbaserat abonnemang system / Peter Östbergh	90,-
<u>2004/10</u>	Utvikling av studentenes reflekterte og praksisrelaterte læring / Elsa Løfsnæs	90,-
<u>2004/9</u>	Utvärdering av IT och lärkulturer : ett samarbetsprojekt mellan Umeå Universitet och Høgskolen i Nesna / Peter Östbergh, Laila Johansen og Peter Bergström	85,-
<u>2004/8</u>	Med sparsomme midler og uklare odds : oppfølgingstilbud for nyutdanna lærere / Harald Nilsen og Knut Knutsen	100,-
<u>2004/7</u>	Prosessen bak det å ta i bruk mappe som pedagogikk og vurderingsform / Tom Erik N. Holteng og Hallstein Hegerholm	60,-
<u>2004/6</u>	Utdanning og forskning innenfor samiske miljø på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 22. – 23.januar 2004 / Knut Berntsen (red.)	70,-
<u>2004/5</u>	Behov for kompetanseheving innenfor reiselivsnæringa på Helgeland / Knut Berntsen og Ole Johan Ulriksen	35,-
<u>2004/4</u>	Evaluering av databasert undervisning av 3Bi ved Sandnessjøen videregående skole / Johannes Tveita	20,-

<u>2004/3</u>	Skolens verdigrunnlag i et rawlsiansk perspektiv / Ole Henrik Borchgrevink Hansen	25,-
<u>2004/2</u>	Multiplikasjon i småskole og på mellomtrinnet / Bente Solbakken (red.)	45,-
<u>2004/1</u>	Humanistisk eklektisme i spesialpedagogisk rådgivning / Oddbjørn Knutsen	45,-
<u>2003/9</u>	RedBull NonStop 2002 : utveckling av et web-baserat resultatrapporteringsystem för en 24 timmars mountainbike tävling / Peter Östbergh	50,-
<u>2003/8</u>	"Kan du tenke deg å jobbe for Høgskolen i Bodø" : om Høgskolen i Nesnas etablering av informatikkutdanning i Mo i Rana / Geir Borkvik	25,-
<u>2003/7</u>	Lærerutdannere i praksisfeltet : hospitering i barnehage og grunnskole / Oddbjørn Knutsen (red.)	55,-
<u>2003/6</u>	Teori og praksis i lærerutdanning / Hallstein Hegerholm	50,-
<u>2003/5</u>	Nye perspektiver på undervisning og læring : nødvendige forskende aksjoner med mål om bidrag av utvidet innhold i lærerutdanningen / Jan Birger Johansen	30,-
<u>2003/4</u>	"Se tennene!" : barnetegning – en skatt og et slags spor / Nina Scott Frisch	35,-
<u>2003/3</u>	Responsgrupper : en studie av elevrespons og gruppekultur - norsk i 10.klasse våren 2003 Korgen sentralskole / Harald Nilsen	80,-
<u>2003/2</u>	Informasjonskompetanse i dokumentasjonsvitenskapelig perspektiv / Ingvill Dahl	40,-
<u>2003/1</u>	"Det handler om å lykkes i å omgås andre" : evalueringsrapport fra et utviklingsprosjekt om atferdsvansker, pedagogisk ledelse og sosial kompetanse i barnehager og skoler i Rana, Hemnes og Nesna kommuner i perioden 1999-2002 / Per Amundsen	80,-
<u>2002/1</u>	Augustins rolle i Albert Camus' Pesten / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/6</u>	Etniske minoritetsrettigheter og det liberale nøytralitetidealet / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/4</u>	Evaluering av prosjekt "Skolen som grendesentrum" / Anita Berg-Olsen og Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2001/3</u>	Fra Akropolis til Epidaurus / Tor-Helge Allern	40,-
<u>2001/2</u>	Hvordan organisere læreprosessen i høyere utdanning? / Erik Bratland	45,-
<u>2001/1</u>	Mjøs-utvalget og Høgskolen i Nesna : perspektiver og strategiske veivalg / Erik Bratland	30,-
<u>2000/11</u>	Implementering av LU98 / Knut Knutsen	120,-
<u>2000/9</u>	Moralsk ansvar, usikkerhet og fremtidige generasjoner / Kristian Skagen Ekeli	40,-
<u>2000/8</u>	Er dagens utdanningsforskning basert på behavioristisk tenkning? : drøfting av TIMSS' læreplanmodell fra et matematikdidaktisk synspunkt / Eli Haug	90,-
<u>2000/7</u>	Sosiale bevegelser og modernisering : den kommunikative utfordring / Erik Bratland	50,-
<u>2000/6</u>	Fådeltskolen - "Mål og Mé" / Erling Gården og Gude Mathisen	60,-
<u>2000/4</u>	Bidrar media til en ironisk pseudo-offentlighet eller til en revitalisering av offentligheten? / Erik Bratland	40,-

<u>2000/3</u>	FoU-virksomheten ved Høgskolen i Nesna : årsmelding 1998 / Hanne Davidsen, Tor Dybo og Tom Klepaker	35,-
<u>2000/2</u>	Maleren Hans Johan Fredrik Berg / Ann Falahat og Svein Laumann	150,-
<u>2000/1</u>	TIMSS-undersøkelsen i et likestillingsperspektiv : refleksjoner rundt dagens utdanningssektor og visjoner om fremtiden / Eli Haug.	30,-
<u>1999/2</u>	Kjønn og interesse for IT i videregående skole / Geir Borkvik og Bjørn Holstad	20,-
<u>1999/1</u>	Fortellingens mange muligheter : fortellingsdidaktikk med analyseeksempel / Inga Marie Haddal Holten og Helge Ridderstrøm.	70,-